

Nr 132.

Ankom till riksdagens kansli den 21 april 1939 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bidrag till driften av icke statliga skyddshem m. m.

(3:e avd.)

I anslutning till sina i årets statsverksproposition under femte huvudtiteln, punkten 81, och under kapitalbudgeten, bil. 3, punkterna 13 och 14, gjorda framställningar har Kungl. Maj:t i propositionen nr 128, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 24 februari 1939, föreslagit riksdagen att

I) till Bidrag till driften av icke statliga skyddshem för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 860,000 kronor;

II) för budgetåret 1939/40 å kapitalbudgeten, fonden för låneunderstöd, anvisa

dels till Lån till Stockholms stadsmission för inrättande vid skyddshemmet Skarvik-Tallåsen av nya avdelningar ett reservationsanslag av 130,000 kronor;

dels ock till Lån till Stockholms kyrkliga skyddshemsförening för utförande av en vattenanläggning vid skyddshemmet Hornö ett reservationsanslag av 6,000 kronor.

Bidrag till driften av icke statliga skyddshem.

Ifrågavarande anslag är i gällande riksstat upptaget med 975,000 kronor.

Socialstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit en mindre jämkning i grunderna för ersättning till skyddshem för anlåtande av psykiatriskt skolad läkare. För närvarande utgår dylik ersättning som regel med högst 600 kronor för år vid de kombinerade skol- och yrkeshemmen samt med högst 400 kronor för år vid andra skyddshem. Socialstyrelsens förslag innebär, att ett bidrag av högst 600 kronor för år må utgå jämväl till de två för flickor avsedda hem, vilka samtidigt äro skolhem och hemskolor. Med utgångspunkt härifrån och med tillämpning i övrigt av nu gällande grunder har socialstyrelsen uppskattat medelsbehovet för statens bidrag till samtliga hithörande skyddshem till 835,000 kronor.

Härjämte har *föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina* gjort framställning om tillfälligt driftbidrag med 8,100 kronor för upprätthållande av verksamheten vid skyddshemmet åkerbrukskolonien *Hall* under det senare halvåret 1939.

Över denna framställning hava *socialstyrelsen* och *statskontoret* avgivit yttranden (propositionen, sid. 8—9).

Slutligen har *Fröbergiska stiftelsen* i Kalmar för sin del godkänt ett inom *Bihang till riksdagens protokoll 1939. 6 saml. Nr 132.*

socialdepartementet utarbetat nytt förslag till avtal angående verksamheten vid skyddshemmet *Norrgård*. Enligt detta avtal har stiftelsen bland annat förbundit sig att senast den 1 juli 1940 hava uppfört en ny skolhemsbyggnad för 25 gossar mot det att staten lämnar ett årligt underhållsbidrag av 2 procent å byggnadskostnaderna och även i övrigt medgiver förmånligare bidragsgrunder än de nu gällande. Angående den närmare innebörden därav hänvisas till propositionen, sid. 9—12.

Över nämnda avtalsförslag har *socialstyrelsen* avgivit yttrande (propositionen, sid. 12—13).

Departementschefen har för egen del anfört:

Vad först beträffar grunderna för bidrag till driften av icke statliga skyddshem har jag icke något att erinra mot socialstyrelsens förslag, att ersättningen för anlåtande av biträde av psykiatriskt skolad läkare må vid skyddshem, som omfattar såväl skolhem för flickor som hemskola, utgå med högst 600 kronor för år.

Med anledning av den av föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina gjorda framställningen om tillfälligt driftbidrag för upprätthållande av verksamheten vid skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall under det senare halvåret 1939 anser jag mig böra förorda, att föreningen kommer i åtnjutande av ett dylikt bidrag. I betraktande av vad socialstyrelsen i ämnet anfört, synes bidraget emellertid kunna begränsas till 3,500 kronor. Lika med statskontoret finner jag vidare, att såsom villkor för bidragets uppbärande bör föreskrivas, att detsamma skall gå i avräkning å det ersättningsbelopp, vilket kan bliva tillerkänt föreningen för förnödenheter, som vid statens övertagande av skyddshemmet må komma att inlösas av statsverket. Statsbidraget bör givetvis gäldas från det här behandlade anslaget.

Vidkommande härefter det föreliggande avtalsförslaget rörande Fröbergiska stiftelsens i Kalmar skyddshemsverksamhet skiljer sig detta förslag från det i februari 1938 ingångna avtalet — bortsett därifrån att stiftelsen i nämnda avtal icke förpliktade sig att uppföra ny skolhemsbyggnad — framför allt i två hänseende. Sålunda skall enligt avtalsförslaget stiftelsen för underhåll av skolhemsbyggnaden erhålla ett årligt bidrag av två procent å byggnadskostnaderna. Vidare skall enligt förslaget statsverket åtaga sig att, därest stiftelsen under någon avtalsperiod av egna medel utgivit mer än 10,000 kronor för år, lämna stiftelsen ersättning för det överskjutande beloppet.

Båda de föreslagna bestämmelserna, vilka helt sakna motsvarighet i det tidigare avtalet och vilkas godkännande givetvis för stiftelsen skulle innebära en betydande förmån, hava tillkommit på yrkande av stiftelsen, som endast på angivna villkor velat åtaga sig att uppföra nytt skolhem och där fortsätta den hittills bedrivna verksamheten. Vad det förra stadgandet beträffar överensstämmer detsamma med vad som redan gäller med avseende å ett flertal andra skyddshem. Den senare bestämmelsen har tillkommit i syfte att garantera stiftelsen, att dess framtida kostnader för skyddshemsverksamheten skola kunna hålla sig inom en viss, på förhand angiven ram.

Då det visat sig, att det för skyddshemsverksamheten skulle medföra betydande olägenheter, om det planerade nya skolhemmet å *Norrgård* icke skulle komma till stånd och ett godkännande av de statsbidragsgrunder, som innehållas i avtalsförslaget, icke för statsverket torde komma att medföra några större utgifter utöver de tidigare beräknade, får jag förorda, att avtal med stiftelsen träffas i enlighet med dessa grunder. Det nya avtalet, som jämväl i övrigt bör i huvudsak överensstämma med avtalsförslaget, läser böra gälla från och med den 28 oktober 1938, vilken dag stiftelsen godkänt sagda förslag.

Anslagsbehovet för nästa budgetår har departementschefen uppskattat med utgångspunkt från det belopp av 835,000 kronor, varmed socialstyrelsen räknat, och därtill lagt dels 23,000 kronor för verksamheten vid skyddshemmet Norrgård, dels ock 3,500 kronor för verksamheten vid skyddshemmet Hall. De totala utgifterna hava alltså uppskattats till (835,000 + 23,000 + 3,500) 861,500 kronor eller i avrundat tal 860,000 kronor.

Lån till Stockholms stadsmission för inrättande av nya avdelningar vid skyddshemmet Skarvik-Tallåsen.

Med bifall till Kungl. Maj:ts proposition den 26 februari 1937, nr 177, medgav riksdagen, att för inrättande av nya avdelningar vid ifrågavarande skyddshem finge av statsmedel beviljas lån till stadsmissionen å 360,000 kronor, därvid lånet förutsattes utgå med 180,000 kronor under budgetåret 1937/38 och 180,000 kronor under budgetåret 1938/39. Statslånet, som skulle vara räntefritt och utlämnas mot viss in-teckningssäkerhet, skulle i enlighet med en av stadsmissionen angiven plan användas för inköp av erforderlig mark, utförande av vissa byggnadsarbeten, inköp av inventarier och framdragande av ledningar m. m. Vid byggnadsförslaget slutliga utformande skulle tillbörlig hänsyn tagas till av inspektören för sinnesslövarden med instämmande av medicinalstyrelsen framställda anmärkningar.

Genom beslut den 30 juni 1938 har Kungl. Maj:t efter hörande av byggnadsstyrelsen och socialstyrelsen godkänt plan för de nya byggnadsarbetena. Enligt denna plan skall i stället för den skolhemsbyggnad, vilken enligt de ursprungliga beräkningarna varit avsedd att innehålla såväl förläggingslokaler för skoleleverna som ock gymnastik- och skollokaler, uppföras två olika byggnader, därav den ena skulle innehålla själva elevförläggningen och den andra gymnastik- och skolsalar m. m. Även i övrigt innebar den fastställda planen vissa jämkningar i förhållande till det preliminära förslaget, bland annat i fråga om platsantalet.

I en till Kungl. Maj:t ingiven den 23 november 1938 dagtecknad skrift har nu *Stockholms stadsmission* anhållit om ytterligare statslån med 130,000 kronor för uppförande av ifrågavarande nya avdelningar samt därvid bland annat hänvisat till följande sammanställning av de numera beräknade kostnaderna för skyddshemmets utvidgning.

	Kronor
Skolhemsbyggnaden	135,000
Gymnastik- och skolhus	68,000
Upptagnings- och isoleringsavdelning	120,000
Installation av värme	53,000
Elektrisk installation	9,000
Andelar i elektrisk distributionsförening och yttre ljusledningar	7,000
Yttre vatten- och avloppsledningar	12,000
Telefonledningar	1,000
Arkitektarvode	10,000
Kontrollarvode	3,500
Inteckningslösen	1,200

	Kronor
Inventarier, armatur m. m.	40,000
Vaktmästarbostad	9,000
Tomtområde	7,000
Inhjägnader	2,500
Oförutsedda merkostnader	12,000
	Summa kronor 490,200

Över framställningen hava utlåtanden avgivits av *socialstyrelsen*, *byggnadsstyrelsen* och *statskontoret* (propositionen, sid. 20—21).

Statskontoret har därvid bland annat föreslagit, att såsom villkor för det nya lånebeloppets erhållande borde föreskrivas, att de inteckningar å 245,000 kronor med bästa rätt i fastigheterna Edesta 3⁵ och 3⁶, som hypotiserats för stadsmissionen tidigare beviljade lån, ävensom inteckningar med bästa rätt gällande ett belopp av (360,000 + 130,000) 490,000 kronor och meddelade i den eller de fastigheter, varå de nya byggnaderna komme att uppföras, skulle utgöra gemensam säkerhet såväl för det äldre som det nya lånet. Därjämte borde gällande avtalsbestämmelser rörande förhållandet vid avtalets upphörande (punkt 18) göras tillämpliga även å det nya lånet.

Departementschefen har för egen del anfört:

Av den lämnade redogörelsen framgår, att kostnaderna för inrättande av de nya avdelningarna vid skyddshemmet Skarvik-Tallåsen nu uppskattats till avsevärt högre belopp än det tidigare beräknade. De viktigaste orsakerna härtill äro dels att kostnaderna från början beräknats i underkant, dels ock den betydande prisstegring, som inom byggnadsindustrien ägt rum efter den tid, då de ursprungliga kostnadskalkylerna uppgjordes. En mindre del av kostnadsökningen är emellertid att hänföra till den omständigheten att vissa jämkningar i den ursprungliga byggnadsplanen vidtagits.

Då behovet av en utvidgning av ifrågavarande skyddshem, som är det enda i sitt slag i riket, är synnerligen stort, synes det mig angeläget, att de nya avdelningarna vid skyddshemmet snarast möjligt komma till stånd. Det torde ock vara uppenbart, att därvid byggnadsarbetena böra komma till utförande enligt den av Kungl. Maj:t godkända planen, vilken i förhållande till tidigare förslag förete väsentliga förbättringar och vars realiserande bland annat skulle medföra den fördelen, att antalet elever i de nya avdelningarna, som förut beräknats till 20, skulle kunna utökas till 25.

Då kostnaderna för anordnandet av de planerade avdelningarna nu torde böra uppskattas till i runt tal 490,000 kronor och tidigare för ändamålet anvisats 360,000 kronor, lärer det med hänsyn till det anförda bliva nödvändigt att för ändamålet ställa till stadsmissionens förfogande ett belopp av ytterligare 130,000 kronor. Beloppet bör — liksom de tidigare anvisade medlen — lämnas stadsmissionen i form av ett räntefritt lån. För ändamålet bör för nästa budgetår å kapitalbudgeten upptagas ett reservationsanslag av 130,000 kronor. Anslaget torde tills vidare redovisas under fonden för låneunderstöd, där det torde upptagas under rubriken lån till Stockholms stadsmission för inrättande vid skyddshemmet Skarvik-Tallåsen av nya avdelningar.

Vad angår villkoren för åtnjutande av det nya lånet ansluter jag mig till vad statskontoret i ämnet föreslagit. Därest lånet beviljas, måste uppenbarligen nytt avtal slutas mellan Kungl. Maj:t och kronan samt stadsmissionen. I detta avtal får bland annat beaktas den ytterligare utvidgning av plats-

antalet vid skolhemmet, som nu är avsedd att komma till stånd. För de 5 nya platserna därstädes bör givetvis utgå årligt statsbidrag enligt samma grunder, som bestämts för de förut planerade 20 skolhemsplatserna. Att märka är vidare, att enligt gällande avtal stadsmissionen för underhåll av skyddshemmets byggnader erhåller ett årligt bidrag av två procent å byggnadernas värde. Detta värde är för närvarande beräknat till 240,000 kronor men är enligt avtalet avsett att efter tillkomsten av de nya avdelningarna höjas till 559,500 kronor. Det förefaller sannolikt att, därest det nu förordade lånet å 130,000 kronor beviljas, i det nya avtalet måste företagas en icke oväsentlig höjning av det byggnadsvärde, som skall gälla efter det skyddshemmet på avsett sätt utvidgats. Beloppet av nämnda värde torde efter utredning i ämnet få fastställas av Kungl. Maj:t.

Ifrågavarande höjning av platsantalet och av byggnadernas värde kommer att i sinom tid medföra en viss merbelastning å anslaget till bidrag till icke statliga skyddshem. För nästa budgetår är dock icke att räkna med ökade utgifter i berörda hänseende.

Lån till Stockholms kyrkliga skyddshemsförening för utförande av en vattenanläggning vid skyddshemmet Hornö.

I en till Kungl. Maj:t ingiven den 30 september 1938 dagtecknad skrift har *Stockholms kyrkliga skyddshemsförening* gjort framställning om medel till en ny vattenanläggning vid skyddshemmet Hornö, vilken anläggning beräknats draga en kostnad av 6,000 kronor.

Häröver hava *socialstyrelsen*, *byggnadsstyrelsen* och *statskontoret* avgivit utlåtanden (propositionen, sid. 23—24).

Statskontoret, som tillstyrkt, att föreningen skulle för ändamålet erhålla ett räntefritt lån av statsmedel, har därvid bland annat anfört följande.

Såsom villkor för lånets erhållande syntes böra föreskrivas, att som säkerhet för detsamma skulle ställas inteckning i skyddshemsfastigheten $\frac{1}{4}$ mantal Hornö nr 1 med undantag för avsöndrade områden (Hornö 1¹) i Vallby socken av Uppsala län å lånesumman med förmånsrätt näst efter de i fastigheten till säkerhet för statens fordran för tidigare lån beviljade inteckningarna å tillhoppa 307,100 kronor. Därjämte borde uppställas som villkor, att samtliga nu nämnda inteckningar å sammanlagt 313,100 kronor skulle utgöra gemensam säkerhet för de av staten beviljade lånen å sistnämnda belopp. Vidare syntes böra föreskrivas, att jämväl nu ifrågavarande lån av 6,000 kronor skulle återgäldas, därest de avtal rörande verksamheten vid Hornö, som den 11 februari och den 27 maj 1938 träffats mellan Kungl. Maj:t och kronan samt föreningen, skulle upphöra att gälla.

Departementschefen har för egen del anfört:

I betraktande av de hygieniska risker, som äro förknippade med den nuvarande vattenförsörjningen vid Hornö skyddshem, synes det mig ligga i öppen dag, att den av Stockholms kyrkliga skyddshemsförening, i egenskap av hemmets ägare, föreslagna vattenanläggningen bör, så snart sig göra låter, komma till utförande. Kostnaderna för anläggningens verkställande torde kunna uppskattas till 6,000 kronor.

Då föreningen icke av egna medel kan bestrida dessa kostnader och utgifterna icke heller lämpligen böra gäldas från det anslag, som jämlikt 1938 års riksdagsbeslut såsom räntefritt lån ställts till föreningens förfogande för vissa om- och nybyggnadsarbeten, får jag i likhet med de hörda myndigheterna

förorda, att föreningen för nu ifrågakvarande ändamål tilldelas ett särskilt lån av 6,000 kronor. Lånet bör vara räntefritt, och för detsamma böra gälla de villkor rörande in-tecknings-säkerhet m. m., som av statskontoret förordats.

För gäldande av nämnda lån torde för nästa budgetår böra anvisas ett reservationsanslag av 6,000 kronor. Anslaget torde tills vidare redovisas under fonden för låneunderstöd, där det läter kunna upptagas under rubriken lån till Stockholms kyrkliga skyddshemsförening för utförande av en vattenanläggning vid skyddshemmet Hornö.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag angående tillfälligt driftbidrag till skyddshemmet Hall under senare halvåret 1939 och rörande ändrade grunder för driftbidrag till skyddshemmet Norrgård finner sig utskottet böra tillstyrka. Behovet av ytterligare lån till Stockholms stadsmision för inrättande av nya avdelningar vid skyddshemmet Skarvik-Tallåsen och till Stockholms kyrkliga skyddshemsförening för utförande av en ny vattenanläggning vid skyddshemmet Hornö synes utskottet likaledes ådagalagt. Utskottet anser sig därför böra förorda bifall till föreliggande förslag jämväl i denna del, varvid utskottet i likhet med departementschefen förutsätter, att de av statskontoret föreslagna lånevillkoren beaktas. Då Kungl. Maj:ts förslag ej heller i övrigt givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må

I) till *Bidrag till driften av icke statliga skyddshem* för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 860,000 kronor;

II) för budgetåret 1939/40 såsom kapitalinvestering i fonden för låneunderstöd anvisa

a) till *Lån till Stockholms stadsmision för inrättande vid skyddshemmet Skarvik-Tallåsen av nya avdelningar* ett reservationsanslag av 130,000 kronor;

b) till *Lån till Stockholms kyrkliga skyddshemsförening för utförande av en vattenanläggning vid skyddshemmet Hornö* ett reservationsanslag av 6,000 kronor.

Stockholm den 21 april 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RASTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Gränebo, Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Asplund, Andersson* i Fältenborg, *Nilsson* i Landeryd, *Bergström, Gustafsson* i Benestad, *Ström* i Lidköping, *Andrén, Bäcklund* och *Andersson* i Rixö; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock, Jansson* i Falun, *Törnkvist, Svensson* i Grönvik, *Eriksson* i Stockholm, *Danielsson, Persson* i Falla, *Andersson* i Prästbol, *Staxäng, Bergström, Mårtensson* och *Hansson* i Rubbestad.